

Milý kolego, vážený Alvaro Mutisi.

píšu Vám z České republiky, s jejímiž zakázanými spisovateli jste se solidarizovali hlasitými projevy anebo tísá ve svých srdcích, dokud v Praze vládl komunisté.

Žil jsem takřka dvacet let bez cestovního pasu, nesměl jsem cestovat do cizích zemí, ale ani volně přijímat zahraniční návštěvy a korespondovat.

Chci se s Vámi podělit o vzpomínku na svou první zahraniční cestu. Byla takřka manifestační, účastnilo se jí několik desítek českých autorů, letadlo zapůjčil pan prezident Havel, protože nikdo z účastníků neměl peníze na běžnou letenku. První večer v cizí zemi byli někteří z nás pozváni na party do bytu velkého spisovatele, tak velkého, že se mi zatajil dech.

Byl bych špatný host, kdybych prozradil jméno hostitele a název země. Dnes už vím, že večírek proběhl stejně jako tisíce jiných. Hostů bylo kolem šedesáti, za dvě hodiny každý s každým prohodil několik slov.

Má první rozmluva začala fantasticky: zastavil se přede mnou výtvarník světového jména, muž, jehož jsem se svými přáteli po třicet let vzýval jako v modlitbě, bůh našich mladých úvah o světě a jeho tragické komice.

Hned jsem to na něj vychrlil, věta byla dlouhá a vydala nejmíň za čtyři obyčejné.

Bůh se zdvořile a pěkně usmál a řekl: "Velmi zajímavé. Děkuji." A vzdálil se k někomu jinému.

Polekal jsem se - asi jsem se ho svou exaltovaností dotkl. Teprve po třetí rozmluvě jsem pochopil, že jsem se provinil jinak: mé vyznání bylo expozicí k dlouhému rozhovoru, a to by znamenalo uzurpovat si velkého muže na dobu neslušnou a nepraktickou. Zabránilo by mu to promluvit se všemi hosty. Smyslem večera totiž nebyl rozhovor, ale večer sám.

Uvědomil jsem si, jak mnozí umělci propadli duchu, který ke mně promlouvá ze standardních videoklipů: bizarní obrazy se hrnou v tak prudkém sledu, že vnímáš hromadně, přijímáš jen celek, ale žádný obraz konkrétně. Tvůrce i divák tvoří a dívá se z jiných důvodů, než aby viděl.

Co si s tím počít? Slychám - také jako politik - že tento svět, zbavený původních vztahů mezi lidmi, musí být napraven jako celek, tedy hromadně. Mám s tím jako český dramatik a občan špatnou zkušenost. Nevěřím, že proti tmě je nejlíp protestovat. Známe starou moudrost, která každému, koho tma trápí, ukládá zažehnout svíčku.

-2-

Jeem šťasten, že se o Vás dovídám také jako o členovi volného společenství, které pan Batuz souatředil v Société Imaginaire a do kterého přizval i mě. Posílám Vám tyto řádky jako zprávu o tom, že v Praze a vůbec ve středu Evropy se ještě občas vedou hovory postaru a že se někteří lidé spolu vídají a píší si, protože se mají rádi nebo jsou aspoň jeden na druhého upřímně zvědaví.

Srdečně Váš

Milan U h d e

Praha 15. 8. 1994